

Asia: VN/26814/2024

Koulutustarpeen ennakointimalli

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot työryhmän esityksestä

Tiedolla johtamisen menetelmien kehittäminen on jatkossakin erittäin tuettavaa myös koulutustarpeiden ennakoinnin osalta. Suurimmat huomiot esityksestä liittyvät alueellisten erojen ja ammatillisen koulutuksen huomioimiseen.

Mallissa on siirrytty toimialakohtaisesta tarkastelusta työllistymisen, ansiotason ja työvoimareservin avulla arvioitavaan koulutustarpeeseen. Kansallisen tulevaisuuskuvan ohessa tulee huomioida, että alueelliset osaamistarpeet voivat erota merkittävässä määrin ja erojen huomioiminen on myös kansallisen huoltovarmuuden kannalta elintärkeää. Erikoistumiseen alueita ohjaa myös EU:n innovaatiopolitiikka älykkään erikoistumisen myötä.

Vastaavan ministeriön luoma malli olisi vaikuttavuudeltaan varmasti merkittävä ennuste myös alueellisestikin ja se tulisi vääjäämättä luomaan pohjaa koulutuspoliittiselle keskustelulle. Toivottavaa on, että malli pyrkisi aidosti tukemaan myös aluekehittäjien lakisääteistä tehtävää ennakoida alueen osaamistarpeita ja toimintaympäristön muutoksia.

Toivottavaa on myös, että malli ei keskittyisi ammatillisen koulutuksen tarpeellisuuden määrittämiseen vaan ennemmin tunnistaisi sen kehitettävänä polkuna työelämään ja korkeakoulutukseen. Polut työelämään voivat olla hyvinkin moninaisia ja valtaosa maakuntien työntekijöistä koulutetaan edelleen paikallisesti. Mallin rakentamisessa on toivottavaa keskittyä koulutusalojen ja työelämän tarpeiden ennakointiin tavalla, joka kannustaa myös ammatillisia oppilaitoksia uudistumaan alueellisesti tärkeille koulutusaloille ja rakentamaan työelämän polkuja niiden osalta. Kymenlaakson elinkeinoprofiiliin vuoksi maakunnassa on tärkeää varmistaa ammatillisen koulutuksen saatavuus samalla kun korkeakoulutusmahdollisuuksia laajennetaan.

Pelkästään kansallisena kokonaisuutena annettu ja työelämän polkuja arvottavana tulkittu malli voi pahimmillaan kiihdyttää alueellisia eroja ja lisätä epävarmuutta aluetasolla. Tämä koskee erityisesti Kymenlaaksoa, jolla ei ole omaa yliopistokeskittymää.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakoinnin periaatteita

Kun uudessa mallissa siirrytään toimialoittain ennakoidusta työvoimatarpeesta nykytilaa kuvaavaan työvoimatarpeeseen, skenaarioita tulisi tarkastella myös alueellisiin tulevaisuuden tavoitteisiin peilaten.

Raportin mainitsevat epäuskottavat tai todennäköiset ennakointiurat voivat vaihdella alueiden välillä ja kehityskulkuihin voidaan myös aluetasolla vaikuttaa. Talouden elpyminen ja/ tai rajakysymyksiin liittyvät ratkaisut voivat nopeastikin luoda merkittävää ammatillisen osaamisen kysyntää mm. Kymenlaaksossa. Tällöin on tärkeää, että malli ei lisää alueiden ja koulutusasteiden välistä eriarvoisuutta, vaan keskittyy tarjoamaan myös aluekohtaisia ratkaisuja. Markkinoiden usko alueen kykyyn tarjota tarvittavaa osaamista talouden elpyessä vaikuttaa luonnollisesti myös sen kykyyn maksimoida positiivisista shokeista saatavia hyötyjä.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakointimallin toteutusta

Aluekohtainen tarkastelu osaksi työkalua ja sitä koskevat laskelmat avoimesti näkyviksi. Lisäksi malli ei huomioi tutkinnon ulkopuolella hankittua osaamista, jatkuvaa oppimista, jonka merkitys työelämässä on kasvanut entisestään.

Lausunnonantajan näkemykset koskien työryhmäraportin mukaisen perusskenaarion ennakointitulosta

Malli tuntuu arvottavan koulutusasteiden merkitystä tavalla, joka jättää huomioimatta nuorten moninaiset polut työelämään sekä niiden kehittämisen mahdollisuudet.

Kansainvälisten vertailukohtien sisällyttäminen ja tulosten vertailussa myös kotimaan välimatkojen merkityksen tunnistaminen työmarkkinoiden toimivuudessa sekä mallin jatkuva ja osallistava kehittäminen ovat erinomaisen tärkeää ja tuettavaa.

Malkoç Timo
Kymenlaakson liitto - Aluekehityksen vastuualue